

kvidrede så sagte og tyst som ville den ikke overdøve vindens susen i gråpilens blade« *R. C. Mortensen* (31); i enkelte takter minder klangen om knirkende tagrør (32).

Johan Skjoldborg, Rørsangeren (33).

SKOVSANGER: *grønsanger* 1878ff (34), *tokrone-fugl* (35), *tokronesanger*: dens »svirresang« ligner »den lyd, som en sølvdaler frembringer når den efter at være snurret rundt efterhånden falder« [på et hårdt underlag] (36). »Der smutter grøn sanger på lette små vinger · og ler med et lystigt og luftigt skinger · som en sølvskilling på et marmorbord klinger: · sippe-sip, klirre-ling« *Valdemar Rørdam* (37); det lyder »som om den lille fugl rundt-håndet stræde toner vifteformet ud omkring sig, som var det sølvdalere« *N. J. Tortzen* (38).

»Den uanselige lille skovsanger, der har farver som bøgeløvet, når det er ungt og gyldent, og hvis vinger er lette og bøjelige som bøgebladene. Ja, han er som et bøgeblad, der har fået mæle og liv, der er solflimmer i hans triller, og han synes at komme til verden i de første dage af maj som andre bøgeblade ... fra en gren kaster han sig ud og svæver et stykke på sine bløde, velformede vinger – der er noget sommerfugleagtigt over den« *N. J. Tortzen* (38).

TORNSANGER 1852ff (39) bygger rede bl.a. i tjørnebuske; *lille kvabskade* [tornskade] 1852 (40), *torn-græssmutte* 1875 (41), *grå græssmutte* (42) *julemand(en)* ØJylland efter den hvide strubes lighed med et skæg (43), passer bedre på gærdesangeren.

Havesanger ved rede. BIOFOTO/Benny Gønsbøl.

Stemmetydning: vil-I, vil-I bare se! – vil-I, vil-I komme herhen! (44).

»Sivsangere smægter på små violiner« *Aage V. Reiter* (45); »[dens] spinkle savskær-verse, der står så godt sammen med rørtykningernes monotone evighedshvisken« *Svend Fleuron* (46).

LITTERATUR: (1) 451 156; (2) 65 7,250; 451 156; 683b 122; (3) 26 3, 86; 451 156; (4) 287b; (5) 160 1906/134: 378; (6) 16b 63; (7) 511 32; (8) 51 23/6 1951; (9) 880; (10) 451 158; (11) 785 202; (12) 791 19/5 1949; (13) 16c 62,71; (14) 657b 50f; (15) 170 1909,54; 693b 1,629; 451 159; 683b 120; (16) 693b 1,629; (17) 822c 37; (18) 451 159; 756 16,289; (19) 245 2,1927,78; (20) 51 19/4 1952; (21) 361b 8; (22) 438c 16; (23) 657b 51; (24) 672 15f; (25) 842 73; (26) 903 5.2,166; (27) 903 5.2,166; 451 165; (28) 266 4; 451 165; (29) 388 (1934); (30) 266 4; (31) 578 17; (32) 511 36; (33) 799b 13f; (34) 683b 163; 753o 16; (35) 791 29/4 1949; 421 9/5 1953; (36) 683b 163; (37) 753o 16f; (38) 421 23/5 1954; (39) 451 156; (40) 451 156; (41) 451b 264; (42) 683b 124; (43) 932 10, 1945,93; (44) 683b 125; (45) 726c 34; (46) 222j 22.

Munk, *Sylvia atricapilla*

Hannens overside er gråligbrun og bugen hvidlig, issen sort, mens hunnen er mere brunlig og har lys rødbrun kalot. Meget alm. yngltrækfugl og en af vore bedste sangere.

– Danmarks Dyreverden 8, 218-20.

Munk o. 1850ff (1) fordi hannens isse er sort som en munkehætte; *nattergalens horeunge* 1796-1802 (2) er snarere gulbug, se nedenfor; *haveskade* 1801ff (3), *spikke* 1804ff (4), *brunskalle* om hunnen 1763ff (5); *munkefugl* 1852 (6), *skomagerfugl* SFyn 1889 (7) på grund af de mørke farver, sml. suder bd. 1.

Sangens overslag eller »hornsignal« kan omskrives til: nu er våren kommet – ak, den flygter igen! (8).

»Munken synger altid, som om den er en lille smule fuld« *Achton Friis* (9); »– runde, bløde klarinettoner, korte lidt boblende fagottoner mellem hinanden« *Carl Weismann* (10).

Så vidt og bredt omkring i grønne skov · en klar

og prægtig sommerhymne klinger, · en højsang, der mod himlens blå sig svinger, · en jubelmesse, fuld af Herrens lov. · Måske er droslen og de andre med, · på samme vis som munken tonepræster, · men munken er en jubelmesse-mester! *Peter Ommerbo* (11).

LITTERATUR: (1) 659 14,519; (2) 219 503; 418 280; (3) 659 7,980; 439b 141 (*havskade*); 451 157; 756 20,917; (4) 439b 141; 842 66; 451 157; (5) 693b 1, 629 (Christiansø); 451 157; 683b 155; 785 202; 84 1,77; (6) 451 157; (7) 794 12,153; (8) 683b 153; (9) 248 2,214f; (10) 692 6/6 1954; (11) 657d 40 jf. 657b 53.

Syngende gulbug. BIOFOTO/Elvig Hansen.

Gulbug, *Hippolais icterina*

Dens overside er grågrønlig, undersiden citrongul, vinger og halefjer mørkebrune. Alm. ynglefugl og trækgæst.

– Danmarks Dyreverden 8, 232-34.

Gulbug 1875ff (1), navnet skyldes ornitologen Herluf Winge; *nattergalens horeunge* 1763ff (2), den synger så ivrigt som nattergalen, men efterligner andre fugles stemmer, jf. *bastard-nattergal* 1852ff (3); *græssmutte* 1823 (4), *haveirisk* og *bityv* 1852ff (5), *stor bladsmutte* (6).

»Den kommer sent, men det er som om den med sin afvekslende og livlige sang, der foredrages i et forrygende tempo, vil undskyldte, at den er lidt forsinket i det danske landskab« *Svend Kaulberg* (7). Stemmen knirker som læder der gnides (8) og lyder som: tjuk tjuk kommehid, kommehid tjuk tjuk! (9).

LITTERATUR: (1) 451b 275; (2) 693b 1,629; 451 162; 281c 163 (Falster); 753o 38f; (3) 451 162; 753o 38f; (4) 842 71; (5) 451 162; 753o 38f; 756 10,384; (6) 756 10,1920,384; (7) 438c 92; (8) 82 124; (9) 683b 115.

Fuglekonge, *Regulus regulus*

Denne vor mindste fugl (9 cm) har olivengrøn nakke og ryg, smalle hvide bånd på de brunsorte vinger og hvidgrå underside. Alm. ynglestandfugl i nåleskov og som trækgæst.

– Danmarks Dyreverden 8, 234-36.

Fuglekonge som skånsk persontilnavn *Fuglekoning* i 1300-t (1), »kronen« er en orangegul, glinsende stribe på issen; navnet har forbindelse med fabeln om fuglenes valg af en konge, den lille fugl satte sig på ørnens ryg, fløj et stykke højere og vandt (sml. gærdesmutte s. 308). Bagefter skjulte den sig i kærrets dynd, og de andre fugle bad frøen om hjælp, men kongefuglen krøb ind i et lerhul. Mens der gik bud efter storken, som skulle hente den ud med sit lange næb, holdt uglen vagt ved hullet. Uglen faldt i søvn og fuglekongen slap ud med pletter af det gule ler på hoved og vinger. Det er derfor, at uglen hades af andre fugle, så den kun om natten tør vove sig ud (Fyn; 2).

Blissmutte o. 1700 (3) gælder måske denne fugl; *nælde-konge* o. 1700-1826 (4), *næse-konge* 1826 (5) *nokkepert* Fyn 1826 (6), *stjerne-konge* 1852ff (7), »kronen« har tydelige takker; *kongefugl* 1852ff; VJylland, Læsø, Bornholm (8), *musespurv* Læsø (9), *småthomas* (-tammes) ved Bjerringbro (10), *tre-gend* Anholt 1891, man sagde den skulle